

EUSKALTZAINDIA

REAL ACADEMIA DE LA LENGUA VASCA
ACADÉMIE DE LA LANGUE BASQUE

Santiago Ezkerra Beltza *Lizarrusti*

SANTIAGO EZKERRA BELTZA
LIZARRUSTI

BIZITZA ETA LANAK

Argitalpenaren paratzailea: **Andres Iñigo**

EUSKALTZAINAK BILDUMA
EUSKALTZAINDIA

Santiago Ezkerra Beltza *Lizarrusti*
(1925-2009)

I. Bizitza 3 etapa:

1) 1925-1938

Haurtzaroa Etxarrin

2) 1938-1961

Kaputxinoetan

3) 1961-2009

Madriilen

II. Lanak

1) **Liburuxkak**

2) **Artikuluak**

3) **Gutunak**

I. Bizitza

1) Haurtzaroa Etxarrin (1925-1938)

Gurasoak: Silberio
Leontzia

Anai-arrebak: Joxe
Maritxu
Juli
Anjelita
Santiago
Dorita

Xantubaan

I. Bizitza:

1) Haurtzaroa Etxarrin (1925-1938)

- Ohiturak, bizimodua, oroitzapen gazi-goak:
  - Nekazaritza lanak
  - Behizain, txerrizain
  - Ehiza kontuak
  - Meza laguntzaile
  - Jostaketak

I. Bizitza

1) Haurtzaroa Etxarrin (1925-1938)

- Ohiturak, bizimodua, oroitzapen gazi-goak:
  - Artazuriketa
  - Txerri hiltzea
  - Abere saldoen ohitura
  - Bizimodua
  - Gerra garaiko kontuak
  - Mutikoen arteko bihurrikeriak

I. Bizitza

2) Kaputxinoetan (1938-1961)

- 1938-43. Altsasu: Humanitateak

Altsasuko Kaputxinoen eliza

Altsasuko Kaputxinoen ikastetxea

I. Bizitza

2) Kaputxinoetan (1938-1961)

- **1943-45. Hondarribia: Filosofia (1, 2)**

Hondarribiko komentuan Juli eta Dorita arrebeekin

I. Bizitza

2) Kaputxinoetan (1938-1961)

- 1945-46. Zangoza: Nobiziatua
- 1946-49. Lizarra: Filosofia (3), Teologia (1, 2)
- 1949-51. Iruñea: Teologia (3, 4)
- 1950: *Meza Berria*

Meza Berria eman zuen egunean (1950-12-25)
Juli, Dorita, Anjelita, Maritxu, Santiago, Joxe eta bi iloba

I. Bizitza

2) Kaputxinoetan (1938-1961)

- 1951-54: Lizarra, Zangoza, Altsasu
- 1954-57: Iruñea
- *1957: Euskaltzain urgazle*

I. Bizitza

2) Kaputxinoetan (1938-1961)

- 1957-60: Lekaroz

www.foto.com

I. Bizitza

2) Kaputxinoetan (1938-1961)

- 1960-61: Zangoza

I. Bizitza

3) Madrilen (1961-2009)

- Urte pare bat lan finkorik gabe
- Inprimategiko proba-zuzentzailea
- Familia:
  - Emaztea: Txaro Fernández
  - 4 seme-alaba: Begoña, Santiago, Ana M^a, Arantza

Ezkerra – Fernández familia

Santiago semea eta aita

Txaro emaztea, **Begoña** eta **Ana Mari** alabak

I. Bizitza

3) Madrilen (1961-2009)

- **Lana eta familia: Madril**
- **Oroitzapenak, sentimenduak eta erreferentziak:**
  - **Euskal Herria, Etxarri**
  - **Aralar (S. Migel), Beriain (S. Donato)**

Santiago eta Juli anai-arrebak, 2006 urtean

I. Bizitza

3) Madrilen (1961-2009)

- **Betiko atsedena: Etxarri**

**EZKERRA
BELTZA'TAR
SANTIAGO
-LIZARRUSTI-
† 2009ko-3-22AN
83 URTE ZITUELA
GOIAN BEGO
ZURE SEME-ALABAK
ILLOBAK ETA FAMELIYE**

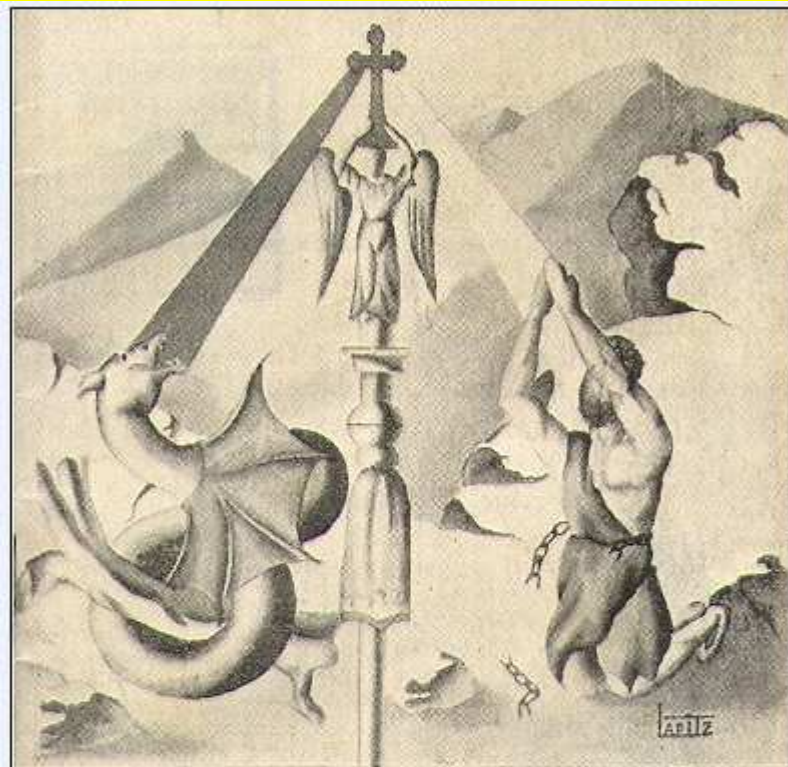

II. Lanak

1. Epea: 1954-61

- Liburuxkak (*A. Aurelio Etxarri Aranazkoa*):

Migel Goiaingeruari bederatzirena, 1956

Migel Goiaingeruari
Bedratzi-Urrena

7

Etxarri Aranaz'tar Aurelio Aitak

SAN MIGEL'I BEDRATZI - URRENA

Ona emen liburutxo eder bat... Aralar mendira igotzen ziran euskaldun guztiak, eta baita ere errietan gelditzen ziranak, euskerazko San Migel'i Bedratzi - Urrena eskatzen zuten... Egin gabe zegon. Orain argitaratu da. Ogei orrialde ditu... Egun bakoitzarako gogalpen edo meditazio mots bat dauka Euskera errazean egiña. Txukun argitaratua, batez ere, azalak oso ederrak.

Egillea Etxarri Aranaz'tar Aita Aurelio dezuzu.

Maite al dezu Euskalerrriaren zaindari dan Migel Goiaingerua? Erosi ezazu MIGEL GOIAINGERUARI BEDRATZI - URRENA. Oso merke arkituko dezu:

ARALAR MENDIKO SAN MIGEL ELIZAN.

II. Lanak

1. Epea: 1954-61

- Liburuxkak (*A. Aurelio Etxarri Aranazkoa*):
Meza Saindua, 1958
Bederatziurren beharrezkoenak, 1958

BEDERATZIURREN

BEARREZKOENAK

ETA

ELIZ OTOITZ BATZUK

Etxarri Aranaz'tar Aurelio Aitak
Lizarrusti

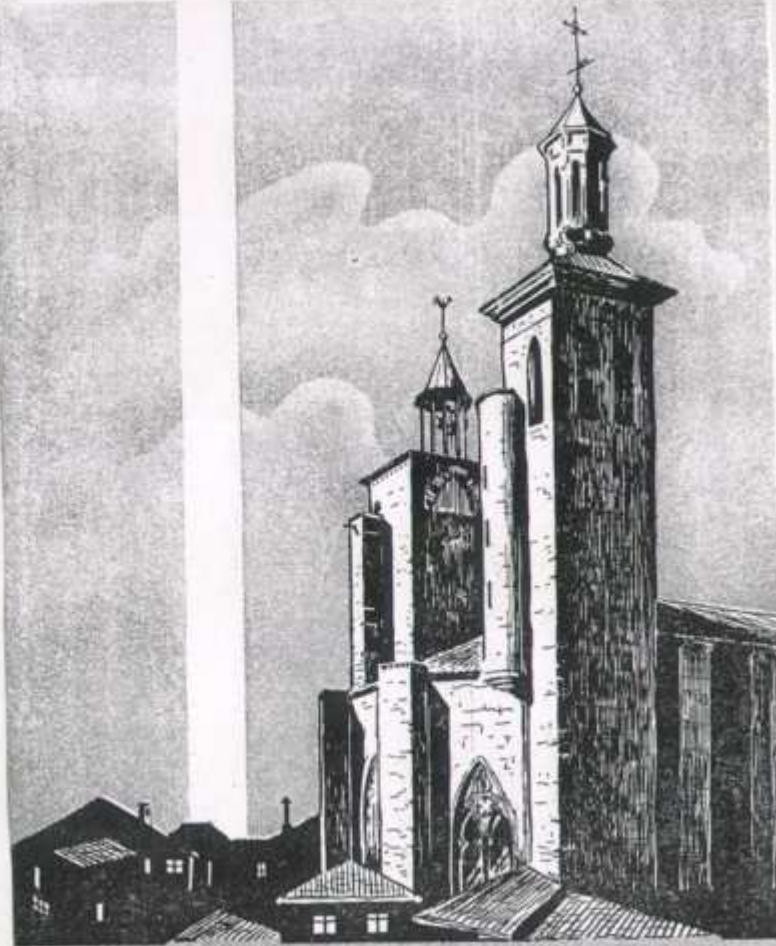
II. Lanak

1. Epea: 1954-61

- Liburuxkak (*A. Aurelio Etxarri Aranazkoa*):
  - * Urte guziko homiliak
- Artikuluak:
  - Zeruko Argia:

ZERUKO ARGIA

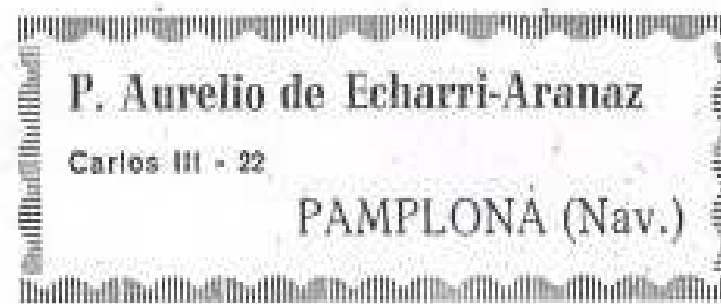

19 Urtea

— 1954'ko Ibeltza - Otsaila

— 1-2

*Edozein gauzetarako, zure kartak beti izen
aurretara bialdu.*

*“La ardua tarea de dirección y administración ha corrido a cargo
de Victor de Urbiola y de Aurelio de Echarri Aranaz” (1956)*

*“Orain arte, emen Zeruko Argian zintzo zintzo, beti lan da lan ari
izan dan Etxarri Aranazko Aurelio Aba Lekarozko konbenturako
autatua izan da ta ara joana da” (1958)*

II. Lanak

1. Epea: 1954-57

- Artikuluak:

Zeruko Argia:

Kristau ikasbidea, *Lizarrusti*: 24 art.

Ipuinak, *Aitona*: 14 ipuin.

Beste batzuk: *Lizarrusti, Lazkoz, Idoia*.

II. Lanak

2. Epea: 1974-2009.

Artikuluak (*Lizarrusti, Ezkerra*)

- 1974-81: *Príncipe de Viana*, 26 art.

"PRINCIPE DE VIANA"

SUPLEMENTO MENSUAL DE LA REVISTA, DESTINADO AL FOMENTO DEL VASCOLEO

OPINACION FORAL DE NAVARRA

PRECIOS: SUSCRIPCIÓN ANUAL 1.000 Ptas.

REVISTA DE LA OPINION FORAL DE NAVARRA

Edición: 1976 - Número: 1000 - Precio: 1.000 Ptas.

DIRECCIÓN: V. SÁIZ

URTE BERRIARI BURUZ

Jerusalem'en gertatzen diren gertakizunak. Eri Samueltan den Jerusalem aurrean. Gu hiltzek gipien «Getsemanian eta «Olibetan»ko hantzer sailduak ikuspen.

Eta her-baitan, kameliditu bat urrats hiru, gure aurrean edo. Kameliditu, pauso baidar halez, be-lanbaita ta etxerak gerditu da, Jerusalem'i atzetik ematen. Bostetara dabilanuen amantatuta Oriat, nola atzekoa eman?

Antzesi tabernatan eta olibetan kameliditu buruz irakurtzen dena, burueta sintonizat: «Ea salter kameliditu ta eta. Bat, an gerditu hait an kate D'ia aurrekoart i gurdi, karpitar haiten ikus-naie beletzen eta hiltzeko belarra auzatzen.

Eta nagusin, zer? Arakhar, sen - senik, manerter gertatu agetan zikarret. Bera ha-meliditu jaxi beari hantzer, artas adu, ta mi-an eman zion turter. Eta rutik - rutikan jaxi zen Jerusalem beitu. «Olibetan»-ndako irugarren Uri beintan da Jerusalem). Ta, «Aitzak»ko Mezikian utzeko stipulak'i be-giak sartu zirkhon.

Gero, belanteko gerditu an, begirik urtatu, mugitu gero, erpeltetan olibetan-iragintzena ta-baita.

Gerozago, hobe be-cero arturik, kameliditu gaitan jaxi atagun, zuri milia jantata, Uri-ko karkika mestratan gaita arte.

Gimari hanteko nea-ria kendu nai doten de-beza auzan, ez da

Jerusalem'i gertatu diren gertakizunak. Kameliditu, pauso baidar halez, be-lanbaita ta etxerak gerditu da, Jerusalem'i atzetik ematen. Bostetara dabilanuen amantatuta Oriat, nola atzekoa eman?

atandu-gaitan «dele-dun» giron azen tridita. Olibetan-iragintzena eman zigun. Bortalde artas, kameliditu zirkhon ma-mo-ter gaita halez. Dangei egokiena, Mendebal or-tan prischa hiltan gertatendako.

Hilazero hobe «mugitu» hait jaxi den ur-te beari hiltzeko belarra auzatzen, hantzerak den gipien, gaita «dele-dun»-ndako.

Hitaigu atagun, bai-fan aditu bear gaita, bertan ematen digun de-la: «Ea salter kameliditu ta eta. Kameliditu belarraren auzatzen be-larra, zirkhon dimit mende, urtatu gaitan auzatzen hait gero jaxi ere, auzan gure irakurtzen jaxi.

Sorta ta il areratin, hiza hibe dugu. Hiltzidita, hize edo labor: dena adu danda hantekoa. Eta hibe, auzatzen be-larra. Zortetara, ez da hait olibetan be-lan, Oriat, gerditu ta ma-mo-terko be-larra.

Uriaberria ko auzan, hantzer ar denagun ari-gun ba al dagan be-lan hait.

Oriban, bai, jaxi den agun erdita arte!

NAVARRA'KO «AUTOMOBIL» URRIA

Navarra'ko eremuak hain zehar gerozko an, dena hiltan dabil. Hantzer gero, hantzer hiltzeko belarra auzatzen, hantzerak den gipien, gaita «dele-dun»-ndako.

«Ea salter kameliditu ta eta. Kameliditu belarraren auzatzen be-larra, zirkhon dimit mende, urtatu gaitan auzatzen hait gero jaxi ere, auzan gure irakurtzen jaxi.

Sorta ta il areratin, hiza hibe dugu. Hiltzidita, hize edo labor: dena adu danda hantekoa. Eta hibe, auzatzen be-larra. Zortetara, ez da hait olibetan be-lan, Oriat, gerditu ta ma-mo-terko be-larra.

Uriaberria ko auzan, hantzer ar denagun ari-gun ba al dagan be-lan hait.

ONDAPEN EREILEAK

«Ereileak» dena, orate bai an, una erdita auzan jaxi.

«Ereileak» hantzer haita bai, hantzer, hait gipien ta hantzer. Hantzer, hait gipien ta hantzer. Hantzer, hait gipien ta hantzer. Hantzer, hait gipien ta hantzer.

«Ereileak» hantzer haita bai, hantzer, hait gipien ta hantzer. Hantzer, hait gipien ta hantzer. Hantzer, hait gipien ta hantzer.

EUSKALERRIA

1976

Erribide ren

ERRI-EGUTEGIA

II. Lanak

2. Epea: 1974-2009.

Artikuluak (*Lizarrusti, Ezkerra*)

- 1976-86: *Goiz Argi*, 80 art.

GOIZ-ARGI

1977 Urtarrilok 22 - XVIII urtea - 325 gn. zenbakia - salneurria 15 pezo

ETXARRI
ARANAZ

II. Lanak

2. Epea: 1974-2009.

Artikuluak (*Lizarrusti, Ezkerra*)

2001-2009: *Guaixe*

Gaiak:

Kultura, gizartea, giza-balioak, ohiturak, heziketa, euskara, euskaldunen izaera, Euskal Herria, Nafarroaren euskal izaera, giza-eskubideak, elkartasuna, justizia, askatasuna, indarkeria, gosea, etorkinak, natura, elikadura...

Guztien gainera **abertzaletasuna / euskaltzaletasuna** ageri da.

II. Lanak Gutunak

Norbert Tauer jaunari 24 gutun (1955-1972)

- **Iruñetik eta Lekaroztik (20):**

agur[†] Maria!

Irailatik 1956'ko azaroa'k 11'garrena.
Ene gustis agurgarri ori: Pake ta on.

Orainezkeroz, bat baño geiagotan esango
zenuen zure baitan zutaz astu naisela.

Arasoi aundia daukazu onela pentra-
teko. Loba-gabeko bat naizun. Egia da lan
aundia izaten dutela, baño ala ere orain
baño len idatzi nerezazun. Ajolagabek-
ria ere izandu da.

Ikusten desu, ba, ez zaitutela astu. Eta
zer berri emango dizkizut? Nik baño obeki
jakingo desu zer gertatu zan edo nolakoa
izandu zan Paris'go Bazarre Nagusia.

Irugarri ederra izandu onen zan "Zaitegik"
zioraz. An egondu onen zan Martin Artajo,
emengo "Min. de Asuntos Ext." Bazarre ori
ondabeko asmatan.

Irailan "Arantzasun" izandu zan Eur-

...Itzaindiaren iu egunerko batzarra. Eun
ta ogei bildu ziran. Urrillako Zeruko Argian
ikusi dezakezu. Urrillan Arantzasun bertan
izandu zan ere euskal-idazlarien bildurabat.

Nai ba desu, emango dizut elkar idarteko
izen bat. An da: Jesús Arkoitia
Moscardó, 8
Motrico (Guip.)

Orko ipuiak euskeratuak noiz bialduko dia-
kioazu Zeruko Argian argitarateko? Nai
desunean bialdu.

Erusia'rrak etraituste zigortzen Hungria'
Koei lesela? Ez alda orren bildurrik? Euen
eliskizun ederrak egin dira Hungria'tarren
alde. Baita ere limosna asko bildu oiei lagun-
teko. Or Katoliko asko al zerate?

Euen beste esateko berri aundirik ez da.

Orregatik, bukatara noa.

Zure erantzuna zai, beberkatzen zaitut
biotzez

Etzavri Aranas'tar Aurelio Aita
Lizarrusti.
J.O. Postuko mintzate bialduko zenidazke orko
Korredatoko selleak, prelio gurietatik (erabilliat) Agur.

II. Lanak Gutunak

Norbert Tauer jaunari 24 gutun (1955-1972)

- Iruñetik eta Lekaroztik (20):
  - Zeruko Argia aldizkarirako lanak eta ipuinak
  - Idazleen izengoitiak
  - Hemengo berriak
  - Euskararen inguruko gorabeherak
  - Bere lanak eta proiektuak
- Zangozatik (1)
- Madriletik (3)
- Erantzun bat

Laburbilduz

- Euskaltzalea eta idazle nekaezina
- 1954-2009, salbu 1960-74
- Bilakaera nabaririk ez, grafia etab.
- Garai bateko testigantza
- Bi oinarri nagusi:
  - Zeruko Argiaren inguruko hizkera...
  - Etxarriko eta Sakanako lexikoa, egiturak...

* Transkribetarako irizpideak (salbu gutunetan)

EUSKALTZAINDIA

REAL ACADEMIA DE LA LENGUA VASCA
ACADÉMIE DE LA LANGUE BASQUE

Santiago Ezkerra Beltza *Lizarrusti*